

Dr. M. Sani ŞENER ile Can'ca Söyleşi... ... Toplumsal Cinsiyet Dengesi Üzerine

Can EREL

Uçak Mühendisi

can.erel@canerel.com.tr

Son 38 yıldır havacılık-uzay ve savunma endüstrilerinde öğretim ve eğitimden teknolojiye, yönetimden iletişime geniş bir yelpazede süregelen çalışmalarım da bu endüstrilerin felsefi ve kültürel derinliği de hep ilgimi çekti; bu yönde zaman ve kaynak ayırmaya gayret ettim. Deneyimle oluşan bir bakış açısı ile ilgili yaşam alanlarında (habitatta) var olanı ve gerçekleşenleri inceledim; bu endüstrilerimizin bütün kaynak ve olanakları ile tam bir ekosistem olarak yapılanması hayali sosyal ve kültürel derinliğinin oluşturulması yönünde düşüncelerimi de hayata geçirmeye çalıştım.

... **CAN'CA** markası, ifade ve paylaşım şekli ile!

Can'ca markası ile süregelen faaliyetlerden biri de "*Can'ca Toplumsal Cinsiyet Dengesi Geliştirme*" isimli seridir...

Toplumun bireye verdiği roller, görev ve sorumluluklar, toplumun bireyi nasıl gördüğü, algıladığı ve beklentileri ile ilgili kavram olarak "*Toplumsal Cinsiyet (Gender) Dengesi*" konusu her geçen gün çok daha fazla dünya gündemine yerleşiyor. Çağdaş dünyada ise, cinsler arasında fırsat eşitliği anlayışı ile bu dengeyi geliştirici çabalar gündemin en önemli ilk maddeleri arasında. Bu alanda ülkemizde de, farkındalık oluşumu seviyesinden başlayarak bazı gelişmeler oluyor.

İşte bu durum ve gelişmelerin de etkisi ile, on yıllardır bu konuda gösterdiğim doğrudan ve dolaylı çabalarımı son yıllarda "*Can'ca Toplumsal Cinsiyet Dengesi Geliştirme Serisi*" kapsamında entelektüel ürünler şeklinde ele almaya başladım.

... diğer Can'ca proje ve ürünleri gibi, "*Can'ca Toplumsal Cinsiyet Dengesi Geliştirme Serisi*" kapsamındaki diğerlerin de ilgi ve desteklere ihtiyacı var; bu destekler paralelinde kapsamı ve etkisi geliştirebiliyor.

Bu yönden, TAV Havalimanları Holding ve bu holdingin Yönetim Kurulu Üyesi ve İcra Kurulu Başkanı Dr. Mustafa Sani ŞENER'in özel bir konumu var benim için...

TAV Havalimanları Holding,

- Sivil ve askeri havacılık alanları odağında "*Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar*" araştırmalarımla oluşan düşüncemin "*Can'ca Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar*" isimli bir kitap olarak hayat bulmasına ilgi gösterip ve hazırlık çalışmalarına destek ve kitabımı yönetici ve çalışanları için toplu temin ederek "*Can'ca Başarı Bursu*" kaynağı oluşumuna da katkı sağladı,
- Aldığı "*Can'ca Entelektüel Projeleri*"ni destekleme kararı ile, Dünya Havacı Kadınlar Haftası 2016 kapsamında hazırladığım ve Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü'nün "*Dünyanın en Beğenilen Organizatörü*" ödülünü lâyük görülmemi sağlayan "*Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını*" konferansı katılımcılarına yönelik (*Bodrum'da hafta sonu konaklama, Ankara-Istanbul gidiş-dönüş uçak bileti gibi*) hediyeler sundu,
- Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü'nün "*Dünyanın en Beğenilen Organizatörü*" ödülümü almak için Vancouver - Kanada'daki ödül törenine katılımımda havayolu transferlerini sağladı;

müteşekkirim...

Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü'ne gidiş yolunda, Dr. ŞENER'in sunduğum sorular ve aldığı cevapları da paylaşmak isterim!

...özellikle gençlerimizin lisans yerleştirme sınavlarına girmekte oldukları ve ardından yapacakları öğretim programı seçim sürecinde kızlarımızda havacılık - uzay ve savunma endüstrileri ile ilgili oluşacak bir farkındalık sayesinde kendilerini bu endüstrilerle ilişkili programlara yönlendirecek bir ilginin oluşmasına mütevazı bir katkı olabilmesi beklentisi ile...

...TAV Havalimanları Holding Toplumsal Cinsiyet Dengesi Üzerine...

EREL: CE markasının havacılık - uzay ve savunma endüstrileri odağında "Can'ca Entelektüel Projeleri" şeklinde özetlenebilecek endüstriyel kültür derinliğinin oluşturulması düşünce ve eylemlerine TAV Havalimanları Holding olarak sürekli hissettirdiğiniz samimi ilginize ve desteklerinize teşekkür ederim.

On yıllardır havacılık - uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet (gender) dengesi gelişimine sağladığım katkıların en üst seviyedeki görüntüsü olarak, aynı amacı taşıyan "Dünya Havacı Kadınlar Haftası" etkinliklerini Türkiye genelinde yapılmasını bu yıl ikinci kez gerçekleştirmek ile kalmadım, ilaveten bu hafta için bir de entelektüel etkinlik düzenledim. Hatırlayacağınız gibi, kitap imza saati ve konferanstan oluşan bu etkinliği, katılımcılarına hediyeler sunarak destekleyenler arasında TAV Havalimanları Holding de vardı. Bu etkinliğim nedeni ile de, Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü tarafından "Dünyanın En Beğenilen Organizatörü" olarak ilan edildim ve bugün TAV Havalimanları Holding'in sponsorluğunu üstlendiği havayolu transferleri ile başlayan yolculuk ile ödülümü 26 Mayıs 2016 günü Vancouver, BC - Kanada'da Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü'nde katıldığım törende aldım.

Gelişerek devam etmesine önemli ölçüde katkı sağladığınız "Can'ca Entelektüel Projeleri" ürünleri konusunda değerlendirme ve önerilerinizi öğrenebilir miyim?

Dr. ŞENER: Türkiye'de havacılık sektörünün köklü bir tarihi bulunuyor ve geçtiğimiz 15 yılda yaşanan büyük dönüşümle bu alandaki küresel oyuncular arasında yer alıyoruz. Bu hızlı büyüme ve gelişmenin kalıcı ve sürdürülebilir olması için bilgi üretimine, entelektüel birikim yaratmaya önem vermemiz gerekir.

CE markası altında yürütülen faaliyetlerinizin bu çerçevede önemli bir katkı sağladığına inanıyor ve daha fazla insana ulaşarak devamını diliyoruz.

EREL: TAV Havalimanları Holding, dünyanın önde gelen havalimanı işletmecileri arasında yer alan, 2015 yılında ortaklıkları ve iştirakleriyle birlikte, Türkiye’de beş ve yurtdışında beş ülkede sekiz havalimanı işleten ve havalimanı ile ilgili tamamlayıcı diğer ticari faaliyetleri de gerçekleştirerek 780 bin uçak seferine ve 102 milyondan fazla yolcuya hizmet sunuyor. Böyle heyecan verici bir havacılık kuruluşunun toplumsal cinsiyet dengesi göstergeleri ile ilgili,

- Örgüt içi role göre cinsiyet dengesi durumu
  - Genel - toplam çalışan sayısı
  - Mühendislik tabanlı meslek sahibi çalışan sayısı
  - İşletme tabanlı meslek sahibi çalışan sayısı
  - Diğer meslek tabanlı meslek sahibi çalışan sayısı
- Örgüt içi rol seviyesine göre cinsiyet dengesi durumu
  - Giriş seviyesi kadın eleman sayısı / yüzdesi
  - Kadın "İş Yöneticisi" sayısı / yüzdesi
  - Kadın "İşlev Yöneticisi" (Direktör gibi) sayısı / yüzdesi
  - Kadın "C Seviyesi Yönetici" sayısı / yüzdesi
  - Kadın "Yönetim Kurulu Üyesi" sayısı / yüzdesi

hakkında tespit ve değerlendirmelerinizi paylaşır mısınız?

Dr. ŞENER: TAV Havalimanları Holding’te 2015 yıl sonu iştiraklerimiz dahil resmi çalışan sayımız 28.581’dir; grup genelinde 2015 yıl sonu itibarı ile farklı fonksiyonlarda çalışan toplamda 1500’e yakın Mühendis bulunmakta çalışanlarımızın ortalama 3000 kadarı idari kadrolarda çalışmaktadır. İş alanımızın operasyon ağırlıklı olması nedeni ile 25.000’den fazla çalışanımız operasyonel ve teknik alanlarda çalışmaktadır.

Holdingle genelinde tüm işe alımlar ile karşılaştığımızda, işe alımlarımızın yaklaşık %30’unu kadın çalışanlar oluşturmaktadır. 2015 yılında toplam 2.300’ün üzerinde kadın çalışanımızı bünyemize kattık.

Kadın İşlev Yöneticisi sayımız 28’dir; dağılımları 4 Direktör, 18 Koordinatör ve 6 Genel Müdür Yardımcısı şeklindedir.

Toplamda 6 Üst Düzey Yöneticimiz kadındır. Dağılımlarına bakacak olursak da; 3’ü Başkan Yardımcısı ve C Level ve 3’ü Genel Müdür seviyesindeki yöneticilerimizdir.

TAV Havalimanları Holding Yönetim Kurulu’ndaki 13 üyemizden 1 tanesi kadın Yönetim Kurulu Üyesi’dir.

EREL: TAV Havalimanları Holding örgütü yapısı içinde, cinsiyet dengesini geliştirme yönünde projeleri - bütçeli çalışmaları (isim, süre ve yaklaşık bütçeleri ile) nelerdir; bu çalışmalar holdingin Türkiye içi ve dışı kuruluşlarında proje içeriği ve bütçeleri arasında anlamlı sonuçlara ulaşılabilmeyi sağlayacak farklılık veya benzerlikler hakkında tespit ve değerlendirmelerinizi paylaşır mısınız?

Dr. ŞENER: TAV Havalimanları Holding olarak şirketlerimizde çalışanlarımızın cinsiyetlerinde dengeli dağılımı sağlamaya özen gösteriyoruz. İdari kadrolarımızda bu oranlamalarda çok daha başarılıyız.

Operasyonel kadrolarda ağır işler gerektiren görevlerde kadın aday başvurularımız kısıtlı. Bu yüzden kadın çalışanlarımıza operasyonel alanlarda farklı yeni görevler yaratmaya özen gösteriyoruz.

Bunun yanı sıra TAV Havalimanları Holding olarak KAGİDER ile birlikte yürüttüğümüz Fırsat Eşitliği Modeli (FEM) projesi adı altında bir çalışmamız var. Fırsat Eşitliği Modeli projesi, herhangi bir cinsiyet, dil, din, ırk ayrımı yapmaksızın herkese eşit fırsat yaratacağınızı ve eşit davranacağınızı bildirdiğiniz bir proje. Özellikle kadın istihdamının artırılması için çok önemli. Tüm İnsan Kaynakları yönetmeliklerimizde bu açıklamaları eklemiş durumdayız. Arkadaşlarımız KAGİDER ile çalışmalarını devam ettiriyorlar.

EREL: "Can'ca Entelektüel Projeleri" kapsamında yer alan "Can'ca Toplumsal Cinsiyet Dengesi Geliştirme Serisi" ile, havacılık - uzay & savunma endüstrileri ve benzer katma değeri nispeten yüksek diğer endüstrilerde,

- Kadın görünürlüğünü artırma,
- Kadının istihdam edilebildikleri/edilebilecekleri alanlar bilgisini yayma,
- Niteliği geliştirilmiş STEM ve ilgili alanlarda eğitimine kadınların teşviki,
- Meslek seçiminde cinsler için fırsat eşitliği farkındalığı geliştirme,

gibi sistematik çabalarla -aday aşamasından başlayarak yönetim kurulları ve girişimci/yatırımcı seviyesinde bulunan- kadın sayısını ve seviyesi ile toplumsal cinsiyet dengesini geliştirici tespit, değerlendirme ve uygulama çabalarını ilgilenenlerle yaptığımız projelerde paylaşıyorum.

TAV HH'in gelecek bu yönde bir projeyi başlatma ve sürdürme konularında ilk akla gelen uygulamalarınız neler olabilir?

...Örneğin, bu söyleşi vesilesi ile, Türkiye ve KKTC'de 2015-2016 öğretim yılında, havacılık ve uzay alanında öğretim programlarına sahip 13 ortaöğretim ve 46 yükseköğretim kurumundan mezun olacak kızlarımızdan başlayarak işe alın süreçlerinde kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık yapılması konusunda bir müjde duyabilir miyiz?

Dr. ŞENER: TAV Havalimanları Holding olarak fırsat eşitliği yaklaşımını benimsiyoruz ve stajyer alımlarımızda da bu yaklaşımı uyguluyoruz.

TAV Havalimanları Holding'in çalışanlarının kişisel ve profesyonel gelişimine destek olmak üzere sunduğu çok kapsamlı eğitim programları var.

Ürün ve hizmetleri 17 ülkede 70 havalimanında kullanılan bir marka olarak, havalimanı yapımı ve işletmeciliği alanında çalışacak kadınlara küresel ölçekte donanım ve iş deneyimi edinme olanağı sunuyoruz, sunmaya da devam edeceğiz. Şu an, gerek expat olarak gerekse de ortağımız ADP ile geliştirdiğimiz değişim programı çerçevesinde Türkiye dışında çalışan çok sayıda kadın çalışmamız var.

EREL: Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü tarafından dünya genelinde koordine edilen Dünya Havacı Kadınlar Haftası etkinliklerinde bu yıl,

- Toplam dört kıtada, Afrika, Avrupa, Amerika ve Okyanusya'da,
- 120 farklı konumda,
- 44 bin üzerinde katılımcı ile,

havacılık ve uzay endüstrilerinde cinsiyet dengesini sağlayacak gelişime yardım edecek etkinlikler düzenlendi. Türkiye'nin ikinci kez katıldığı bu etkinliklerde bu yıl ülke genelinde düzenlediği kayıtlı 27 farklı etkinlikle en fazla etkinlik düzenleyen ülke Fransa olurken, onu

26 farklı etkinlik ile Türkiye izledi. ABD üçüncü, Kanada dördüncü ve Avustralya beşinci sırada yer aldı.

TAV Havalimanları Holding bu etkinliklere henüz hiç katılmadı, halbuki sahip olduğu olanaklarla belirlenen pek çok kategoride etkinlik düzenleyebilir ve genç kızlarımızın havacılıkla ilgili ilk farkındalığın sağlanmasında, faaliyet alanında toplumsal cinsiyet dengesini geliştirilmesinde çok önemli bir işlev üstlenerek,

- "Dünyanın En Kadın Pilot Dostu Havalimanı - Most Female Pilot Friendly Airport Worldwide" ödülünün en önemli adayları arasında yerini alabilir,
- Bu etkinliklerine bir süreklilik kazandırarak bu kararıyla ile Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü girişimlerine katılabilir ve neticede havacılığın yüzünü değiştirmeye yardımları ile "Women Friendly - Kadın Dostu" sertifikasını almaya hak kazanabilir...

TAV Havalimanları Holding'in gelecek yıllarda Dünya Havacı Kadınlar Haftası etkinliklerine katılım sağlaması konusunda değerlendirmelerinizi paylaşır mısınız?

Dr. ŞENER: *Küresel çapta havacılık ve uzay işyerlerinde toplumsal cinsiyet dengesinin geliştirilebilmesi yönünde Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü (IWOAW) faaliyetlerini yakından takip ediyoruz ve TAV Havalimanları Holding olarak farklı desteklerle bu platformda yer alıyoruz.*

Ayrıca Havalimanlarının küresel ölçekteki organizasyonu olan Airports Council International (ACI) ve benzeri sektörel oluşumlarda etkin şekilde ülkemizi ve havalimanlarımızı temsil ediyoruz. ACI World Yönetim Kurulu'nda Avrupa kıtasını temsilen yer alıyoruz. ACI'nin gerek çevresel gerekse sosyal alandaki girişimlerinde de öncü bir rol üstleniyoruz. Havacılık sektöründe toplumsal cinsiyete dayalı fırsat eşitliğinin geliştirilmesi için çabalarımızı sürdüreceğiz.

EREL: "Can'ca Entelektüel Projeleri"ne samimi ilgi ve desteklerinize, söyleşimiz için ayırdığınız kıymetli zamana teşekkür ederim.

Ulusal havacılık-uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesinin cinslere fırsat eşitliği sağlanarak geliştirilmesi, kızlarımızın ilgili öğretim programlarına yönelerek bu dinamik ve geleceği parlak kariyere yönelime güdülenebilmesi ve sonuçta sağlanacağına emin olduğum gelişimin keyfini de yüce Türk milletinin sürebilmesi umudu ile...

"Bir toplum aynı amaca bütün kadınları ve erkekleri ile beraber yürümez ise ilerlemesine teknik olarak imkân ve bilimsel olarak ihtimâl yoktur!"

~ Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK

(Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt II, s.153)